

NÉPNEVELŐ

NEVELÉS- ÉS OKTATÁSÜGYI LAP

MAGYARORSZÁGI LATIN ÉS GÖRÖG SZERTARTÁSÚ KATHOLIKUS NÉPOKTATÁSI INTÉZETEK SZÁMÁRA

Kiadja a SZENT-ISTVÁN-TÁRSULAT Budapesten.

Megjelenik minden vasárnap egy ivnyi terjedelemben.

Megkapja e lapot minden kath. népoktatási intézet egy példányban ingyen.

Előfizetési ár: egész évre kor. 6.—.

Kéziratokat nem küldünk vissza.

Szerkesztőség és kiadóhivatal

BUDAPEST,

Szentkirályi-utca 23b. sz. a.

(SZENT-ISTVÁN-TÁRSULAT)

A hirdetések árszabálya:

A pályázati hirdetéseknel minden egyes szóért minden közlés után 6 filler (3 krajczar) fizetendő.

Egyéb hirdetéseknel:

egész oldal ... kor. 32.— | negyed oldal ... kor. 8.—
fél oldal ... » 16.— | nyolczad oldal » 4.—

A díjak előre beküldendők a Szent-István-Társulathoz.

A föltámadás ünnepén!

Örülve zengjen az égi kar, harsogva szóljon az ének; vesd le lelked hétköznapi gondolatait hívó s emelkedj föl az áhitat szárnyain a magasba, dicsőítve tiszta szívből Istened, mert: «Föltámadt Krisztus e napon!»

Örülj keresztény, ki Jézus egyházának tagja vagy, mert ha e földi lét háborgó tengerén áthaladsz, sajkád nem merül a semmiségbe, de egy szebb, örök haza vár read ott, ki él és uralodik dicsőségben az, ki ma föltámadott.

Csüggedést ne ismerj, ha a vészek árja vesz körül, hisz fényesen ragyog a kereszt, melynek tövében remény és üdv fakad. A föltámadottban bizva, életpéldáját követve, tanítását szívünkbe fogadva állhatunk erősen, mint a szikla, melyet a vihar által fölkorbácsolt tenger hullámai csapdoshatnak.

«En veletek leszek a világ végéig», szolt Ő, kit ellenei megsemmisíteni akartak, de szétfört a sír homálya s az igazság diadal-ünnepét üli.

Harcosa vagy az egyháznak, hívő, elleneink megsokasodtak; bátor, vitéz katonákra van szükség az egyháznak, nem azért, hogy félnék, hanem hogy annál dicsőbben ragyogjon a kereszt.

Föltámadt! E szó hangzik az egész világon. Nincs e földtekének oly pontja, hol a föltámadt Krisztusnak hívői ne volnának. Ezer és ezer nyelv zengi ma ez öröm-szózatot.

Lelkünk fölemelkedik azon gondolat tudatára, hogy egy oly nagy családnak vagyunk édes gyermekei, melynek szerető, gondos, hű atya: maga az Istenfia, Jézus Krisztus, a föltámadott.

Tehát Isten gyermekei vagyunk, isteni szellemenben kell élnünk, nevelnünk és tanítanunk.

Azt a hivatást, melyet Krisztustól, a mesterek mesterétől örököltünk, híven, igazán, lelkiismeretesen kell betöltenünk, mert a föltámadás öröme csak úgy lesz áldásthöz az emberiségre.

Keressd a példát, mert hisz a példa vonz, — ott van Krisztus élete.

A mely gyermek csak távolról is megközelíti az ő életét: a tökéletesedés útjára tért.

A ki az ő példáját, tanítását szívébe fogadja: az szereti Istenét, hazáját. Minden hű katolikus jó hazafi is.

Ezt a történelem s a napi események igazolják.

Hol üli fényesebben ünnepét az irgalom nemes, nagy és fényes cselekedetekben, mint az igaz katolikus szívekben, kiknél szülőt nyer az apátlan árva és tápot, segítséget a sors által sújtott, menedéket az elhagyott, hű, gondos ápolást a lelki beteg.

Avagy nézz a haza oltárára, nem ott tündökölnék-e a katolikus nagyok fejedelmi áldozataikkal?

Keressed a király iránti hűséget, sehol sem találod meg fényesebben, mint Krisztus követőinél.

Minden dicső és nagy erényt, mi családot, országot, világot boldoggá tesz, föltalalod e szóban: Krisztus.

Míg fénylik a kereszt templomunk tornyán, hazánk címerében és szent István koronáján, ne féltsetek a magyart.

De bizton áll addig a trón is, mit annyi zivatáros századokban a hős Árpádok alatt egyedül a katolikuság védett meg, hogy viruljon, éljen dicsőségben ezredéven túl, beláthatlan időkig.

Légy büszke hitedre, légy büszke katolikus voltodra hívő, hisz most is az a Krisztus virraszt fölöttünk, kinek föltámadását ma ünnepeljük.

A viharos századok elmúltak. Ma verőfényes nap ragyog reánk. Miért ne volna édes a küzdés Krisztus zászlója alatt?

Tanító! gondold meg állásod magasztos hivatását, melynél fenségesebb nincs a társadalomban. Hittel, reménnyel, szeretettel nevelni egy nemzedéket, melyben hazád s egyházad reménye összpontosul, tőled varni a földi és égi lakók boldogítását? Nem emel föl téged ez a tudat és szegénységben is bár nem örül szived, midőn tudod, hogy te katolikus és magyar tanító vagy?

Föltámadt! Oh örülj te is az örvendezőkkel. Siess az Isten házába, kérj erőt, kitartást, türelmet és csüggedést nem ismerő lelket attól, kinek legfeltettebb kíneseit gondozod: a kedves gyermekvilágot.

Fogadd e szent napon, hogy híven teljesíted kötelességeidet, mert a híven teljesített kötelesség adja meg azt, mit a világ nem adhat: lelkünk nyugalma.

Es őrizd meg szivedben sorsod bármily körülményei közt az isteni hitet, az emberek iránti szeretetet, mely téged arra buzdítson mindig, habár faradtságod nincs is jutalmazva érdemed szerint, de föl van írva annál, ki ma föltámadott.

Oh akkor nyugodt szívvel lépsz minden alkalommal iskoládba és nyugodt szívvel az Isten házába, úgy mint ma, midőn te is szent örömmel énekeled a hívőkkel:

«Föltámadt Krisztus e napon, örvendezzünk!»
Szokoly István.

XIII. Leó pápa előtt.

Ki volt már közületek — édes pályatársaim — Rómában és melyitek járult a pápa elé? Nemde, csak nagyon kevés magyar néptanítónak jut ki ez a ritka szerenese. Nos én részese voltam ennek a boldogságnak; most jöttem haza az örökvárosból és sietek nektek a zarándoklat legkivágasabb jelenetét elmondani, hódoló tisztelegésünket XIII. Leó pápa előtt.

A hódoló tisztelegés a biborosok tanácstermében folyt le, a hová a remek freskókkal ékesített tágas folyosókon és hosszú, fényes szobáson, a fémszakoktól ragyogó, feszes tartású gárdisták, pápai testőrök és vérvörös egyenruhájú lakájok között jutottunk. Hosszú padokon helyezkedett el az Orsz. Pázmány-egyesület, melynek zarándoklatához én is tartoztam. Előttünk bődő selyem háttér előtt áll a tizenkét lépcsőzetű fényes trón, tündöklő pápai jelvényekkel díszítve. A vatikáni nagykövet, a szolgálattelvő pápai kamarások és gárdista tisztek közül Frakuói püspök és gróf Zichy Gyula honfitársaink bizalmat gerjesztően, jóságosan tekintenek felénk. Az utolsó intézkedéseket teszik meg Ő Szentsége érkezése előtt. A harmadfélszáz főnyi zarándok-sereg ünnepies csendben várja a nagy pillanatot, melyben Krisztus földi helytartóját színről-színre láthatja. A jobboldali teremajtó felől végre lépések nesze hallatszik és megvillannak a nemes svájcei gárdisták ragyogó alabárdjai. Festőien szép egyenruhájokban lépdelnek ezek, nyomukban a szolgálatot tevő világi urak, majd a pápa közvetlen környezetéhez tartozó főpapok jönnek, a kik után XIII. Leó pápa Ő Szentségét hozza nyolez diszruhás szolga biborszínű borított hordszékén. A gyönyörűsége menet a trón számolyánál állapodik meg. A délczeg alabárdosok a trón két oldalán helyezkednek el, Ő Szentsége pedig két kamarásának segítségével zügó eljenzés

között lép ki gyaloghintójából és halad föl a lépcsőfokokon trónjához. Jóságos, szelid arcán ott ragyog a szeretet fény sugára, reszkető jobb-ájával áldást oszt, majd pedig barátságosan viszonozza a szünni nem akaró lelkes tüntetést.

Kilép a zarándoklat vezetője és klasszikus latinsággal, hódolattal köszönti a szent Atyát a Regnum Marianum és szent Isván országa nevében. A szent aggastyán élénk érdeklődéssel hallgatja a beszédet és annak erőteljes vonatkozásainál helyeslő arckifejezéssel billenti meg tisztes, ősz fejét, sőt élénk taglejtésekkel ad nyomatékot együttérzésének.

De figyeljünk csak! Ő kezd beszélni, a 92 éves apostolfejedelem. Még mindig elég érzés, mely bariton hangon tartott beszédének minden szavát áhitattal szívjuk lelkünkbe; hisz Isten helyett, a Megváltó nevében szól hozzánk. Tanít, buzdít és lelkesít minden szava és mily közvetlenséggel intézi hozzánk, az ő kedves s jól ismert magyarjaihoz apostoli szózatát.

Most a zarándokok egy részének személyenkinti bemutatása következik. Mennyi bensőség, mily nemes kedély és érdeklődés nyilatkozik meg a szent Atya részéről ennél a megható aktusnál is! És mekkora kegyesség sugárzik ki átszellemült arcából az előtte térdeplőkre! Hogy melengeti áldástosztó reszketeg kezeiben az eléje járulók félénken kinyújtott jobbát és milyen édesen érinti bársonytenyerével azoknak arcát! Pályatársak! Néptanítók! Én nem vagyok képes nektek életem e legnagyobb pillanatait eléggé méltón lefesteni.

A kihallgatásnak vége van. Boruljunk térdre! Ő Szentsége fölemelkedik trónjáról, égfelé terjeszti kezeit és apostoli áldását adja ránk.

Jertek, imádkozzunk érte, hogy áldásos kormányzását és isteni küldetését az egész emberi társadalom még sokáig élvezhesse.

K.-Nyék.

Demuth Gyula.

Egy fontos reformkérdésről.

Ily cím alatt igen figyelemreméltó cikk jelent meg a Népnevelő 11. számában Végh Győző kartársunktól. Azt hiszem, nem igen akad tanító, ki e megpendített eszme életrealitását be ne látná és ne tartaná elég fontosnak arra, hogy vele mindnyájan foglalkozzunk.

Hogy az iskolaszéki intézmény mekkora hasznára van a népoktatásnak, tapasztalhatták mindazok, kik figyelemmel kísérték működését. Városon még csak megjárja, de falun! Kivált, ha három-négy község tart fönn egy népiskolát és az iskolaszéki tagok az iskolafentartó falukra elosztva vannak: alig van értelme a testület főnnállásának. Egész évben feleje sem néznek az iskolának, a mit részünkről csak helyeselni lehet. Mert az ily falukban az iskolaszéki tagoknak legalább is háromnegyedrészre az egyszerű földmívelők közül kerül ki s lehet-e tőlük rossz néven venni, ha a tanúgyhoz halvány sejtelmük sincs? De azért

mennyi kellemetlenséget, bosszúságot okoz néha egy-egy tag, abban való elbizakodottságában, hogy oly testületnek tagja, mely közvetlen felügyeletre van hivatva a tanító fölött. S ha gyűlés tartása válik szükségessé, mennyiszor kell azt hirdetni s hányszor kell elodázni, mert a tagok nem jelentek meg; miután pedig ily gyűlést faluhelyen úgyszólván csakis vasárnap lehet tartani, hetekig elhúzódik a határozathozatal az ügy kimondhatatlan kárára.

Miért vagyunk mi a haza mostoha gyermekei? Nem épen úgy szolgáljuk-e a népoktatás szent ügyét, mint állami kollegáink? Nem érdemeljük-e meg tehát helyzetünk javítását mi is? Azonban az államról ezt egyelőre nem remélhetjük; hisz nemrég hangzott el a kijelentés, hogy csak az állami tanítók ügyeinek teljes rendezése után következhetik a miénk.

Azt pedig mindnyájan érezzük, hogy nagyon is szükség van a reform. Azonban — Végh kartárs úrral ellentétben — az iskolaszéki intézmény teljes eltörlését nem tartom helyesnek. Maradjon az meg, de működése kizárólag csak az iskola anyagi ügyeinek rendezésére szoríttassék. Ez szerintem azért volna czélszerű, mert a javaslatba hozott felügyelő-bizottság nem terjeszkedhetné ki a kevésbé fontos dolgok elintézésére is. Nem mintha az iskola anyagi ügyeit nem tartanám eléggé megszívlelendőnek, de sok esetben a halasztás az ügyre nézve káros lehet.

A tanítóknak a megyéspüspök által való kinevezését, úgy hiszem, mindnyájan csak helyeselni tudjuk. Ez által megszűnnék a mostani választásoknál előforduló korteskedés, az érdem jutalmaztatnék kizárólag és az a remény, hogy szorgalmas és sikeres működést kifejtő tanító előtt a jobb állások nyitva vannak, fokozná az ambíciót az önművelődésre is. A felügyelő-bizottság a tanfelügyelővel élén mindenesetre a tanügyhöz érő egyénekből alakíttassék, tagjai közt a tanterület kiválóbb tanítói is ott legyenek és ez őrizze ellen a tanító működését s akkor mindenesetre nagyobb kedvvel, lelkesedéssel és lelkiismerettel végzi majd föladatát minden tanító. A bizottság gyakrabban tegyen az iskolában látogatást, legyen a tanító első fölöttes hatósága, e mellett az iskolaszék működéséről is szerezzen időnkint meggyőződést.

Ily módon gondolnám elérhetőnek helyzetünk javítását és ha tömörülünk, ha mindnyájan átlátjuk a jelenlegi állapotok tarthatatlanságát, tehát közös, buzgó munkálkodást fejtünk ki, lehetetlen, hogy célunkat el ne érjük.

Kis-Sziget,

Szónyi Imre.

Közjogi tévedések tankönyveinkben.

A kis- és nagyközségek elöljáróit választják. És pedig a biróit a község választópolgárai, a községi jegyzőt a községi képviselőtestület, a körjegyzőt pedig a képviselőtestületek kiküldöttjei választják.

A kis- és nagyközségek a vármegyének valamely

járásába tartoznak s a járás első tisztviselőjének, a *főszolgabírónak* joghatósága alatt állanak.

Rendezett tanácsú városok azok a községek, melyeknél a községi elöljáróság több tagból áll, mint a kis- és nagyközségekben. A rendezett tanácsú városok elöljárósága *tanácsnak* nevezetik s innét az ilyen városok neve is. A tanács élén a *polgármester* áll. A míg a kis- és nagyközség első tisztviselője a biró, addig a rendezett tanácsú város első tisztviselője a *polgármester*. A polgármester több mint egy községi biró; olyan ő, mint a járás első tisztviselője, a főszolgabíró. A rendezett tanácsú város nem tartozik a vármegyének valamelyik járásába; a rendezett tanácsú város közvetlenül a vármegye központi hatóságának van alávetve.

A *törvényhatósági joggal fölrüházott város* fogalma nehezen magyarázható meg a gyermeknek. Hogy miben áll a törvényhatósági önkormányzat, azt még nehezebben értené meg, mint azt, hogy miben áll a községi önkormányzat. De nincs is szükség arra, hogy a gyermeknek az önkormányzat jogi fogalmát megmagyarázzuk. Elég, ha a törvényhatósági joggal fölrüházott városról a következőket tanítjuk:

A törvényhatósági joggal fölrüházott város ügyeit a város képvisellete intézi, mely nem nevezetik képviselőtestületnek, mint a községeknek, hanem *törvényhatósági bizottságnak*. A törvényhatósági város elöljárósága a városi *tanács*. A törvényhatósági város legfőbb választott tisztviselője a *polgármester*. Ez több, mint a rendezett tanácsú város polgármestere. Utóbbi a járási főszolgabírákkal van egy rangban, míg a törvényhatósági város polgármestere a vármegye első tisztviselőjével, az *alispánnal* van egy rangban.

A törvényhatósági joggal fölrüházott város nincs a vármegye hatósága alatt; ki van véve a vármegye hatósága alól; maga is önálló törvényhatóság.

A törvényhatósági joggal fölrüházott város élén, mint a királytól kinevezett tisztviselő, a *főispán* áll. A törvényhatósági joggal fölrüházott város első választott tisztviselője tehát a polgármester, első kinevezett tisztviselője pedig a főispán. A főispán a törvényhatósági város élén áll, a polgármester ellenben nem áll a város élén. Mert a polgármester alá van rendelve részint a törvényhatósági bizottságnak, részint a főispánnak, holott a főispán nincs alárendelve a törvényhatósági bizottságnak, hanem ezzel szemben álló, külön tényező.

A törvényhatósági bizottságon és a főispánon kívül még egy tényező van, mely a törvényhatósági város ügyeiben szerepel: a *közigazgatási bizottság*. Ezt azonban említeni sem kell az elemi iskolai oktatásban (de még a középiskoláiban sem), mert a közigazgatási bizottság föladatát («az állami és önkormányzati közigazgatás összhangba hozatala») és hatáskörét lehetetlen gyermekeknek megmagyarázni.

Dr. Natter Antal.

(Folyt. köv.)

Minő kézügyességi foglalkozás felelne meg fiúiskoláinknak, mely pótolhatná azon üdvös hatást és eredményt, mely a leányiskoláknál a már is dívó kézimunkánál tapasztalható?*

A ki látta azt a szép eredményt és tapasztalta ama sokoldalú üdvös hatást, melyet leányiskoláinkban a ma dívó kézimunkával elérték, annak az itt adott kérdésre lehetetlen mással, mint azzal felelnie, hogy: adjunk valami hasonló foglalkozást fiúiskoláink növendékeinek is.

Természetesen valami olyan foglalkozást, valami olyan munkanemet, mely a fiúgyermkek természeti hajlamainak, a fiúiskolák sajátos szervezetének legjobban megfelelne, de a mely mégis eszközölné a kívánt pedagógiai hatást és biztosítaná az eredményt.

Ha széttekintünk az emberi foglalkozások különféle nemei közt, könnyen fogunk ott találni több olyan természetű munkanemet, melyek az iskolai munkatartás terén haszonnal alkalmazhatók. Olyanok nevezetesen: a kalap- és kosárfonás, a szalma- és gyékénykötés, a lombfűrészelés, az agyagmintázás, az úgynevezett Fröbel-féle karton- (papiros) munkák, a méhészet és selyemtenyésztés, az újabb napirendre került fa-slójd és a fatenyésztés.

A mint láthatni, a célra anyagul szolgáló eszközöknek nem vagyunk tehát egészen híjában. Már most csak az a kérdés, hogy ezen munkanemek közül melyik a legalkalmasabb arra, hogy teljes megnyugvással ajtót nyithatnánk neki iskoláinkba?

A mi azt illeti, erre a döntőfeleletet csak úgy egyszerűen megadni nem lehet; mert e foglalkozások mindegyikének több-kevesebb képviselője van, következésképp az oktatást illetőleg, nevelőhatása is kell, hogy legyen.

En úgy vélek e kérdésre nézve legkönnyebben eligazodni, hogy vizsgálat alá veszem — habár csak röviden is — a kézügyességi oktatás valamennyi tárgyát és aztán, a melyekben föltalálom mindazt, a mi egészségi, nevelői, kezelési és főleg tárgyi szempontból a legelőnyösebb, azt a munkanemet fogom ajánlani elfogadásra, illetve fiúiskoláinkba való bevezetésre.

Lássuk azért ezeket egyenkint! A főntebbi sorrendhez tartom magamat, lássuk tehát először is a kalap- és kosárfonást.

E két munkanemnek tulajdonképen az volna a hivatása, hogy köznépünkben ébresztesse a munkasztont, fejlessze az öntevékenységet és lehetőleg már az iskolában képezze gyakorlati tevékenységre, gondolkodásra a gyermeket; szóval, hogy népünkben a parlagon heverő erőket nagyobb produktíóra serkentsse. És ebben igaza van. Hátrányai azonban, hogy egyhangú és unalmas, hogy sok gyakorlata oly nehéz, melyet a gyermek

* A kassavidéki róm. kath. tanítóegyesületti jutalmazott pályatétel.

egyáltalán meg nem bír; iskolai foglalkozásul pedig már csak azért sem ajánlható, mert ülőhelyzetben kell végezni. (A gyermek pedig eleget ül egész nap az iskolában.) Aztán, mert nem lehet számára pedagógiai elveknek megfelelő tanmenetet összeállítani és végre, mert — tapasztalatom szerint, különösen a kosárfonás — földolgozandó anyaga költséges és a legtöbb helyen nehezen beszerezhető.

A szalma- és gyékénykötés szintén nem igen ajánlatos. Azt is többnyire ülő helyzetben végzik, mert képző hatása csekély, mert a test ápolására, az ércek fejlesztésére alig van valami befolyással és végre, mert már, mint én tudom, sok iskolában megpróbáltatott, de egyikben sem felelt meg a hozzáfűzött intenczióknak.

Vizsgáljuk meg már most a lombfűrészelést. A lombfűrészelés fejlesztí ugyan a szépérezéket, az izlést, szoktat vigyázatra és tisztaságra, de hibái is bizony igen nagyok. A gyermek természetellenes és veszedelmes testtartásra kényszerítetik, ha ugyanis a rajzot követni akarja. Képzőhatása sem nagy, hiszen a gyermek maga nem rajzol és nem szerkeszt, hanem készen kapja e munkát és azt gépiesen elkészíti. Másik nehéz oldala még, hogy a népiskola szervezetébe bajosan beilleszthető, a mennyiben szerszámokat és munkatermet igényel; ezt pedig kivinni, főleg faluhelyen, a legnagyobb bökkenő; hiszen köztudomású dolog, hogy köznépünknel a pénz kérdése mindenben a legnagyobb rém, mindjárt eléendő ok a legnagyobb lelkesedés lehűtésére.

Miként a lombfűrészeléssel, majdnem szakasztott, olyan módon vagyunk az agyagmintázással is. Hasznát, életrevalóságát tagadni ennek sem lehet, mert a színek megválasztásával és teljes összeállításával képezi a szépérezéket, finomítja az izlést. Az sem tagadható, hogy e munkanem könnyű és nagy örömet szerez a gyermeknek, már csak azért is, hogy úgyszólván játszva és rövid idő alatt szép tárgyakat készíthet; de jelentékeny hátránya, hogy szerfölött gépies és mindenképen egyoldalú és hogy tisztaságra nevelni vele alig lehet, pedig ez a munkatartás egyik lényeges célja; ezért nem tanácsos annak behozatalát szorgalmazni.

A mi már most az úgynevezett Fröbel-féle karton- (papiros) munkákat illeti, azok — a mint én tudom és tapasztaltam — csakis az alakvilág ismeretébe vezetnek; a gyermek ugyanis színes papirosokból különféle alakokat csinál, majd lapos páczikákat rak. Később fon papirszalagokból, elhelyezni tanulja a színeket és ügyel a vonalak sajátosságaira. Ajánlható tulajdonságai, hogy tanmenete módszerileg már kipróbált és hogy kevés szerszáma miatt könnyen a tanteremben is tanítható. De nagy hátránya, hogy csupán haszontalanságokra fecséreli a drága időt és hogy csakis a külső formákban érvényesíti kézügyességi föladatát.

A méhészet és selyemtenyésztésről itt, e cikk keretében, csak annyit jegyezek meg röviden,

hogy ezen gazdasági mellékfoglalkozások, bár minden tekintetben kedves és hasznos foglalkozások, de iskolai foglalkozásul mindamellet sem az egyik, sem a másik nem ajánlatos. Gyermekeket a méhek közé vinni, még a példabeszéd is azt mondja, hogy «nem tanácsos»; a selyemtenyésztésnek pedig az ország azon vidékein van értelme és foganatja, melyek erre alkalmasok. A mi országunk $\frac{9}{10}$ -része pedig arra nem alkalmas.

Hátra van még ezek után a slőjd — és pedig (a mint azt előre jeleztem volt), slőjd a fafaragással és a fatenyésztés. Ismerkedjünk meg tehát ezekkel is.

A fa-slőjd mindenesetre fontos és sok tekintetben előnyös munkanem. Én némileg gyakorlatból is ismervén az ügy alapelemeit, saját magamból kiindulva, mondhatom, hogy ezen foglalkozás kedvet, szeretetet és tiszteletet ébreszt a testi munka iránt; fejleszti az öntevékenységet; rendre, pontosságra, tisztaságra és külső csinra szoktat; fokozza a növendék figyelmét; szorgalomra, kitartásra ösztönöz; fejleszti a szemet és az alak iránti érzéket, végül pedig technikai könnyebb ügyességekre szert tenni és az egyes szerszámokat használni megtanít. Olyan iskolákba, melyek mesteremberek, gyári vagy kerti munkások kiképzésére törekednek, nagyon ajánlatos, ott méltán ki kellene ezt az irányt terjeszteni a mindennapos iskolai tanítás körére is. A tulajdonképeni népiskolák számára azonban (értem itt a földmivelő nép gyermekeit kezelő iskolákat) ne kísérletezzünk vele általánosságban. Ide csakis azokat az elemeket vegyük föl, melyek abszolút becsüek, tehát a maradandóság jellegével bírnak vagy nemzeti szükségletet képeznek.

Ilyen abszolút becsü, életerős és nemzeti jobblétünk szempontjából, a nép között való terjesztésre is érdemes foglalkozás, nézetem szerint, a fatenyésztés.

A fatenyésztésnek ezerféle haszna is van. Régi dolog, hogy a fa üdit és éltet, a fa nemesít és fölvidít, a fa kedvessé, széppé teszi udvarunkat, lakásunkat, kertünket, községünket, határunkat s egész környékünket; a hol elég fa tenyészik, ott nincs mocsár, nincsenek poshadó vízzel telt gödrök, vadvizes helyek; ott kellemesebb a tartózkodás, gyakoribb az eső, ártalmatlanabb a szél pusztító ereje, hatástalanabb a nap perzselő heve; azután ott bővebb és tartósabb a harmat, kötöttebb a talaj, védettebb a növényzet és kevesebb a beteg. Ezenkívül a fának megvan a maga fontos rendeltetése az emberi nem életére is. A gyümölcsfa egészséges, üditő gyümölcsrel látja el a háznepet, de kedvező körülmények között szép mellékjövedelmet is biztosít. A vadfa meg alkalmas tüzelő-anyaggal szolgál; azután a legtöbb házi és gazdasági eszköz, összes épületeink sok része és butoraink majdnem minden fajtája ebből kerül elő. Az sem utolsó dolog ám, hogy a fa árnyékában legjobb pihenőt talál az ember, pihenőhelyet a fáradt vándor s jóleső

nyugalmat a fölzaklatott lélek. A mi már most a pedagógiai hasznót illeti, ebben a tekintetben is a fatenyésztés tanítása egyike a legjobb munkanemeknek. Magában egyesíti majdnem mindazon előnyöket, melyeket egy munkatanítás csak nyújthat. Ugyanis: a talaj előkészítése, elrendezése, ágyak és sorok kijelölése, a famagvak gyűjtése, szortírozása, gondozása, csiráztatása és elvetése által rendre, pontosságra, vigyázatra, előleges számításra szoktat; növeli az öntevékenységet, fokozza a növendék észlelőerejét; kitartásra, türelemre és általános figyelemre ösztönöz; ügyesíti a szemet, kezét és az alak iránti érzéket. Aztán a magápoló- és oltványiskola gondozása, tisztántartása, a facsemeték öntözése, nyese, hernyózása, azoknak nemesítése, névvel vagy számmal való jelzése, kötelekek alkalmazása, föloldozása, vadonczok elvermelése, kiültetése és rendszeres ápolása által kedvet, szeretetet, tiszteletet, ragaszkodást ébreszt a testi munka iránt, fejleszti a szépérzéket, vigyázatra szoktat, ismereteket közvetít. Ezenkívül erősítőleg hat a testre, fölvidítólaga a kedélyre, nemesítőleg a lélekre; tápot nyújt a gondolkozásnak és az akaratnak, az összehasonlító és okoskodó tehetőségnek. Becses tulajdonsága még e foglalkozásnak, hogy nem idegenből átplántált termék, hogy a háziszorgalom fölkelésére is igen alkalmas és végül, hogy a gazdasági ismétlőiskolák gyakorlati ismereteinek kivételére is nagyon czél szerű. Szóval, száz szónak is egy a vége: ez a legjobb, legáldásosabb munkanem.

Ime, végig menvén az iskolai munkatanítás szolgálatára alkalmas majdnem összes munkanemeket és látván azt, hogy valamennyi közt egy sem foglalkoztatja oly egyenletesen az összes testrészeket, egy sem képezi oly annyira a szellemi erőket, mint a fatenyésztés, ezen az alapon már most bizvást kimondhatónak vélem azt, hogy: fiúiskoláinkba való bevezetésre — úgy nevelői, mint egészségi, úgy kezelési, mint tárgyi, valamint népgazdasági szempontból is — a fatenyésztés a legelőnyösebb munkanem, ez volna a legmegfelelőbb foglalkozás.

Ezen okoknál fogva tehát melegen ajánlom az eszmét az illetékes vezető körök pártolásába és igen tisztelt tanítótársaim szives figyelmébe.

Persze önként érthető és magából a dolog alapfogalmából is kitünik, hogy messze vezetne, ha mindarra kiterjeszkednék, a mi még ezzel a szép és praktikus irányú eszmével kapcsolathat van. Ajánlatom támogatására még csak annyit jegyezek meg általában, hogy alig van foglalkozás, mely a tanítói tiszttel inkább megferne, mint a fatenyésztés. Hisz a jó tanítót úgyis kertészhez, az iskolát pedig kerthez szokták hasonlítani. Azután, nézetem szerint, mi sem könnyebb, mint e foglalkozást elemi iskolai népoktatásunk keretébe beilleszteni. Tudomásom szerint, majdnem minden községben van egy kis földterület épen a fatenyésztés, a faiskola czéljaira kihalva, nem kellene ehhez tehát sem pénz, sem semmi

egyéb, mint a meglevő helyzetnek, a kínálózó alkalomnak fölhasználása.

Azért még egyszer ajánlom az ügyet arra hivatott elöljáróink becses pártolásába és szeretett pályatársaim szíves figyelmébe.

Tekintve az ügy életképes erejét és ismerve egészséges alapokon álló természetét, hiszem és reményelem, hogy ezen foglalkozás képes lesz nemesak a közművelődésnek hasznára lenni, hanem idővel — ha a mai iskola e tekintetben majd elegendő képzést nyújt — mindazon elért üdvös hatást és eredményt is sikeresen biztosítani fogja, mely hatást és eredményt leányiskoláink, a kézimunka-tanításból kifolyólag, ez idő szerint fölmutatnak.

Isten áldása legyen munkánkon és szándékunkon!

Csontosfalva.

Zsembai Istrán.

KÜLFÖLDI TANÜGY.

Porosz képzők reformja. Harmincz esztendő óta mindegyik porosz közoktatásügyi miniszter iparkodott reformálni a poroszországi tanítóképzőket. Megpróbálkozott vele *Falk*, a kulturkampfos, *Zedwitz*, *Bosse* stb., a kik már több rokonszenvvel viseltettek a hitvallásos iskolák iránt. Munkájuk, tervük vagy abban maradt, vagy csak foltozás jellegével bírt. A mostani miniszter: *Stuht* végre komolyabban és több eredménnyel látott a munkához. S reformjának alapelve az, hogy *jelentékenyen könnyít* a tananyagot. A mi első sorban a tanítójelöltek előnyére válik, mert legalább megemészti azt, a mit tanéveik előadnak. Régebbi porosz mintára a tanítójelölteket tudvalevőleg világszerte a tudományos ismeretek olyan ballasztjával terheltek túl, a mi rendkívüli kárára volt a pedagógiai kiképzésnek, mert csaknem minden rendelkezésre álló időt magának foglalt le. Üdvös reakció indult meg tehát a legtöbb országban az irányban, hogy a tananyagot kevesítsék, mert az a szempont volt az irányadó, hogy a tanítóképezdek végre sem főiskolák. Csak Franciaország, mindennemű államvizsgálat főtanyája, vonakodik arra az útra lépni, bár legkiválóbb pedagógusai már nyilatkoznak, hogy a képzőintézetek anyagát is alaposan meg kell rostálni. A legújabb porosz reform, mint említettük, szintén abban az irányban mozog; rossz nyelvek mondják: azért, hogy az ifjúságot a tanítói pályára csábítsa. Annyit tény, hogy a porosz kormány azt reméli, hogy a jelenlegi gazdasági depresszió és válság is szaporítani fogja a tanítójelöltek számát s így hiszi, hogy segítve lesz nemsokára az ijesztő tanítóhiánynon, a melyet többször tettünk szóvá e lap hasábjain. A porosz reform egyébiránt érintetlenül hagyta azt a régi állapotot, hogy a képezdek és a szemináriumok, azaz a gyakorlati tanításra vonatkozó intézetek továbbra is szétválasztva

maradnak. Főlemlítésre méltó még az, hogy a tanítóképző-intézetekbe behozzák a francia és angol nyelv tanítását; a kettő közül a tanítójelölt szabadon választhat. De a tanítás azonban szerény méretek között fog mozogni, mert a francia nyelvet hetenkint három, míg az angolt csak két órában fogják előadni.

A kath. tanügy Württembergben. A württembergi királyság katolikus politikai pártja: a centrum (ott is így nevezik, mint egész Németországban) politikai befolyásának növekedtével igyekszik az episkolában is érvényesíteni szellemi és erkölcsi fensőbbiségét. Ha az álliberáliszmus annak idején elhódította iskoláikat, hogy a jövő nemzedéket a maga képére formálja, akkor nekik is van joguk az iskolát visszahódítani s a jövő generációnak becsületos keresztény neveléséről gondoskodni. Így gondolkozik a württembergi centrum s így kellene gondolkodnia minden katolikus képviselőnek. Az a párt most lépett elő a programjával tanügyi tekintetben s jórészen azoknak a követeléseknek megvalósítását hangoztatja, a melyeknek szükségességét a württembergi püspökök már 1853-ban hangoztatták. A centrum lapjai ugyanis kifejtik, hogy mindeddig tanügyi kérdéseket nagyrészt egyoldalú szempontból világítottak meg, még pedig a tanítók érdekeinek szempontjából s az elvi kérdéseket, a melyek pedig alapvetők, gyakran hagyták figyelmen kívül. Ilyen az egyháznak befolyása az iskolákra, a keresztény szellemű nevelés biztosítása végett. Ennek alapján a württembergi népiskolákban a következőkre lesz szükség: Minden tanító kapjon püspökétől úgynevezett *missio canonica*-t, azaz egyházi küldetést, a melynek alapján előtte fogadást tesz, hogy keresztény szellemben fog tanítani. Az a tanító, a ki ezt a fogadását megszegi, megintetik vagy elmozdittatik. A püspöknek befolyása legyen tanítók és tanfelügyelők kinevezésére. Ugyancsak abból a jogosult kifolyásából következik továbbá, hogy a tankönyvbírálatához is legyen szava a püspöknek, nehogy ellenséges szellemű tankönyvek kerüljenek az iskolákba. Ezek a württembergi centrum programjának főbb pontjai; kérdés, hogy meg fogja-e tudni valósítani. De ismerve a német keresztény pártok kitartását és harczképességét, nem kételkedünk, hogy jelentékeny engedményeket fog a mozgalom kieszközölni a württembergi kormánytól a tanügy terén.

HIVATALOS KÖZLÉSEK.

Alapítványi hely a vakok budapesti intézetében. Kivonat az esztergomi főegyházmege f. évi IV. körleveléből. Mult 1901. évi XIII. számú körlevelében 3636. sz. a tudattam már, hogy a vakok budapesti országos intézetében üresedésbe jött egy Kopácsy-féle alapítványos hely, a mely adományozásom alá tartozik. Miatán mindeddig senki sem jelentkezett, a ki e helyet elnyerni óhajtaná, fölhirom a ft. papságot, sziveskedjék a híveket ez ürese-

désrő.
társur
é. apr
Sc
s káp
és sa
műk
mutat
hészé
hanem
ben e
a közé
nát é
gény,
részés
alatt a
polna,
ifjuság
szegén
és egy
kezdet
Csakh
áldozat
eddig
egész
házhát
József
tekony
séghez
tásat
megval
Midőn
világi k
hogy a
vezőbb
A I
bályoz
mege
minisz
H... v
másolat
határoz
2852. s
a bizot
képező
zatát,
a közli
panas
véget
zottság
járjon
képen
letnek.
tanfelü
hó 27-
szerint
iskolát
kath. t
iratok
éptület
tünik k
zettseg
kath. n
fönn :
megvál
ben jog
hitközs
sára vo
sal ellá
mint a
bizottsá
ügyeber
alakjáb
indítása
ság elő
magamm
(p. h.)

désről értesíteni. Ha találkoznék oly szerencsétlen embertársunk, a ki alapítványos helyre igényt tart, kérvényét f. é. április hó közepéig nyujtsa be egyházmegyei irodámnál.

Sorsjáték a budapesti Mária-Kongregáció háza s kápolnája javára. Négy éve immár, hogy hazánk fő- és székvárosában a középiskolai Mária-Kongregáció működését megkezdette. Veszületett életrealóságát mutatja azon körülmény is, hogy nemcsak a kezdet nehézségeit küzdötte le főnállásának ezen rövid ideje alatt, hanem nagyarányú fejlődést öltött számban és szellemben egyaránt. Most már több szakosztályt alkot, melyek a középiskolák ifjainak százait foglalják magukban. Kápolnát építtetett, fiúnevelő-intézetet nyitott, melyben szegény, de tehetséges tanulók sokszor ingyenes nevelésben részesülnek. Budapest. VII. ker., Damjanich-utca 50. sz. alatt áll fenn az említett Kongregáció háza és az új kápolna, melyben a Kongregáció a fővárosi katolikus ifjúság lelki vezetését teljesíti 14 kitűnő előmeneteli szegény tanulót ingyen, de nagy küzdelmek árán nevel és egy gregorián gyermek-énekkart szervez. A folyó tanév kezdetével vette birtokába a Kongregáció ez új házat, Csak hogy a berendezés építkezés és főtartás nagyobb áldozatokat igényel, mint a mennyit a nagylelkű adakozók eddig hoztak. Epen azért az igazgató-tanács, melyre az egész kongregáció ügyeinek egyetemes vezetése, egy egyházhatalóságilag jóváhagyott szervezet szerint rábízott, József Ágost kir. herceg ö Fensége védnöksége alatt jótékony »Tanuló-sorsjáték»-ot rendez és kath. nagyközönséghez fordul, mely nemcsak szellemi, de anyagi támogatását sem vonhatja meg ott, hol nagy és nemes czélok megvalósításáról és igazi szükség kielégítéséről van szó. Midőn e jótékony célú sorsjátékot e helyütt papjaim és világi híveim figyelmébe ajánlom, teszem ezt azon kéréssel, hogy a hozzájuk küldendő sorsjegyeket a szokottnál kedvezőbb ebbanásban részesíteni sziveskedjenek.

A kath. iskolák jellegének megváltoztatását szabályozó rendelet. *Küronat a besztercebányai egyházmegye V. körleveléből* A vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter 1901. évi nov. hó 28-án 48.745. sz. a. kelt s a H... vármegye közg. bizottságához intézett rendeletének másolata. Folyó évi szeptember hó 4-én 1257. sz. a. kelt határozata a kir. tanfelügyelő f. évi október hó 30-án 2852. sz. a. kelt jelentése kapasan tudomásomra jutván: a bizottság ezen, valamint ezen határozata előzményét képező 1901. évi aug. hó 7-én 1048. sz. a. kelt ama határozatát, melyben a nm... iskoláügyi rendezése céljából a közigazgatás bizottságához beérkezett kérvényeket és panaszokat a kir. tanfelügyelőnek közvetlenül való eljárás végett kiadta, ezennel megemmisítem és fölhívom a bizottságot, hogy a kérvények ügyében szabályszerűen járjon el. Ezzel kapcsolatosan, illetve ennek folyományaképpen megemmisítem a nm... községi képviselőtestületnek a bizottság 1048/901. sz. megbízása folytán, a kir. tanfelügyelő összehívása következtében az 1901. évi aug. hó 27-én tartott ülésén hozott ama határozatát, a mely szerint a község kijelenti, hogy a nm... róm. kath. elemi iskolát községi kezelésbe átveszi, azon okból, mert a róm. kath. felek iskola jellegének megváltoztatására, mivel az iratok köztsemmivel sincs az igazolva, hogy az iskolai épület a polt. község telekkönyvi tulajdona volna, sőt az tűnik ki, iskolát a község mindennemű szerződéses kötelezettség hogy a róm. kath. hitközség tulajdona, és hogy a kath. nélkül, önszántából. saját költségvetése terhére tartja fenn: a poltikai község a kath. elemi isk. jellegének megváltoztatására nem illetékes, az iskola átvétele ügyében jogervényesen csak úgy határozhatna, ha a róm. kath. hitközségnek a kath. isk. jellegének községivé változtatására vonatkozó határozata egyházi főhatósági jóváhagyással ellátott volna... Egyuttal úgy a jelen ügyre, valamint a jövőben való mihez tartás végett figyelmeztetem a bizottságot, hogy a felekezeti elemi iskolák elállamosítása ügyében fölmerülhető kérelmeket hozzám teendő jelentés alakjában intézzen el, mert ily ügyekben a tárgyalás megindítása iránt, — a mennyiben az illetékes egyházi főhatóság előzetes beleegyezése megszerzetett, — a döntést magamnak tartom fenn. A hivatalos másolat hitelül: (p. h.) *Grabotsay Adolf* s. k., igazgató.

VEGYESEK.

Pável püspök jubileuma. A nagyváradi görög katolikus egyházmegye főpásztora a napokban ülte meg teljes visszavonultságban pappá szentelésének 50-ik évfordulóját. A hívek szeretete és ragaszkodása, a nemzet illetékes tényezőinek elismerése a Krisztus szelleme szerinti főpásztor iránt igen elragadó módon nyilvánult ez alkalomból. Az egyházmegyében mindenütt hálaadó szentmisét tartottak, a melyen a tanulók tanítóik és tanáraik vezetése alatt jelenek meg, hogy ártatlan szívük buzgó imáját küldjék Istenhez főpásztorukért. A nemzet elismerése meg abban a legmagasabb elismerésben jutott kifejezésre, hogy Ő Felsége Pável Mihály püspöknek a következő üdvözlő táviratot küldötte: «Üdvözlöm Önt áldozárságának mai ötvenedik évfordulója alkalmából és kívánom, hogy az isteni Gondviselés az egyház és haza javára még sokáig éltesse. Ferencz József». Táviratban üdvözölte még Vaszary hercegprímás, mely így szól: «Félszázados papi jubileumához és legnagyobb kitüntetéséhez fogadja Excellenciáid legőszintébb üdvkivánataimat. Vaszary Kolos bibornok». Széll Kálmán miniszterelnök szintén táviratban gratulál a jubileumhoz és a vaskorona-rendhez. Schlauch bitoros, Császka érsek, Fehér Ipoly főpát, Városhy és Belopotoczky püspökök, Metianu érsek és számosan küldtek gratulációt. A hazai sajtó is megkülönböztetett melegséggel és tisztelettel emlékezett meg a jubiláns püspök érdemeiről. Isten áldása kísérje főpásztori nemes munkáját a jubiláns egyházfejedelemnek, ezt óhajítja, ezt kéri Istentől a magyar katolikus néptanítóság.

Milyen könyvet használhatnak a kath. iskolák? Rimely Károly dr. besztercebányai püspök V. számú körlevelében fölhívja a papság figyelmét arra, hogy a katolikus elemi iskolákban csak a Szent-István-Társulat által kiadott tankönyvek használtsanak.

A miniszter köszönete. A vallás- és közoktatásügyi miniszter Ötványi Pál nyugalmazott prépostnak, a siketnémák és vakok szegedi intézete céljaira tett adományáért, köszönetét nyilvánította.

Az osztrák katolikus iskolaegyesület diszgyűlése. A Ferencz Ferdinánd trónörökös védelme alatt álló osztrák katolikus iskolaegyesület diszgyűlést tartott. Moser, a katolikus tanító-egyesület elnöke hatalmas beszédben mutatott a vallásos nevelés ellenségeinek üzemre s dicsérte azt a példát, a melyet a trónörökös adott a katolikusoknak. A példa, úgy mond, a melyet szeretett trónörökösünk mind a két államnak adott, sokkal nagyszerűbb és ellenállhatatlanabb, sem hogy a felsőbb régiókat is magával ne ragadná akár akárják, akár nem. A gyűlés a király és a pápa étetésével ért véget. Este a rendes közgyűlésen Schwarz elnök beszámolt az egyesület mult évi működéséről; a mult évben haterjedt szaporodott az egyesület tagjainak száma.

Az ifjúsági római zarándoklat. A hazai fő- és középiskolák ifjúságának tekintélyes számú zarándok-esapata kedden indult el római útjára. Az indulást szép sikerű ünnepség előzte meg, a melyet a zarándoklat vezetője, a Szent Imre önképző-egylet rendezett a budapesti katolikus körben. A matiné a zarándokokon kívül szülők és rokonok, egyetemi hallgatók és köri tagok nagy számmal vettek részt. A diszünnepegy során Margalits Ede dr., valamint Miklós Aiajos egyesületi elnök nagy-

hatásu buzdító beszédet intéztek az ifjakhoz, Schöner Ferencz bölesészethallgató pedig XIII. Leó című pályadíjat nyert lendületes alkalmi ódáját szavalta el hévvel, lelkesen. A jezsuiták templomának javarészt főreáliskolai tanulókból alakult énekkara Meiszner Imre karnagy vezetésével mellett egyházi dalokat adott elő, melyek kellemes hatást keltenek s a hallgatóság soraiból sűrű tapsokat váltottak ki. A kedves lefolyású ünnepség alatt a rendezőség az albumot, mely 30.000 magyar ifjú hódoló föliratát tartalmazza, közszemlére állította ki. Az ifjak ebéd után a keleti pályaudvarra indultak, honnan nagyszámú érdeklődő éljenzésétől kísérve, kendőiket lobogtatva, a Himnusz éneklése közben délután 3 órakor indultak meg hosszú útjukra, melyről április 2-án érkeznek vissza. A zárandókatban a pécsi tanítóképző ifjusága is részt vesz.

Ifjúsági egyesületek. Wlassics Gyula vallás- és közoktatásügyi miniszter ismét tanujelet adta a népnevelés égető kérdéseiről mindenkor tanusított figyelmének; a napokban ugyanis kiadta az ifjúsági egyesületek számára az alapszabálytervezetet. Ebben gondosan kijelöli a miniszter az ifjúsági egyesület főcélját és körülményeit. E szerint az ifjúság főcélja az, hogy az ifjúság értelmi körébe illeszkedő népszerű előadásokkal és fölolvadásokkal főleg a hazafias szellemet és erkölcsi életet ápolja, a közhasznú ismereteket népszerűen terjeszse. Az előadások és fölolvadások anyagát a tanító tapintatára bizza a miniszter, de erősen hangsúlyozta, hogy az ifjúsági egyesületek köréből minden felekezeti vagy politikai kérdés, még a legesekélyebb vonatkozásban is szigorúan melózendő. Az ifjúsági egyesületnek föl kell karólni az ifjúsági könyvtár szervezését és a lélek nemésítésére dalosköröket kell alakítaniok. Lapunk, hivatásához híven, sokszor szorgalmazta az ifjúsági egyesületek fölállítását s tudomásunk szerint hasonló célú egyesületet már igen sokhelyütt szerveztek kath. tanító kártársaink.

A husvéti szent gyónást végző tanulók számára leginkább ajánlható a Dreher Tivadar-féle **Gyónási könyvecske**. Ára kötve 36 fillér. Megrendelhető a *Szent-István-Társulat* könyvkiadóhivatalában, Budapest, VIII. Szentkirályi-utca 28.

Felelős szerkesztő: **Ember Károly.**

PÁLYÁZATOK.

Egri érseki megye.

A sajó-bessenyoí (Miskolcz mellett) róm. kath. önálló tanítói állomásra pályázat hirdettetik. Javadalmazása: 1. két szobából, konyhából álló lakás, kamrával, istállóval, sertésóllal, udvarral s kis házikóval; 2. 800 korona készpénzfizetés, havi részletekben; 3. 20 korona különféle czimeken; 4. 980 öfő termelőföld haszonélvezete; 5. két öfő hasabfa fölvarva és behordva; 6. szabad sertéslegeltetés. Ezekkel szemben kötelessége a mindennapi és ismétlős iskolásokat oktatni. Okmányokkal kellően fölserelt kérvények *április hó 6-ig Hellebronth Miklós* lelkészhez küldendők. 100 1-1

Györi püspöki megye.

Moson-Tarcsán a róm. kath. német-magyar tanfelügyelőnél egy 800 korona fizetéssel, szabad lakás, a szükséges téli útés- és takarítással javadalmazott tanítói állás van üresedésben. Pályázhat róm. kath. okl. oly férfitanító, ki a német nyelvet is bírja. Kérvények *április hó 5-ig ft. Gruber Ferencz* iskolaszéki elnök úrhoz címzendők. 104 1-1

Kozsnyói püspöki megye.

Kr.-H.-Váralján róm. kath. iskolához osztálytanító kerestetik. Fizetése 800 korona, lakása két szoba és mellékhelyiségek. Kötelessége az iskolaszék által kijelölendő osztályok vezetése, ismétlők egy részének oktatása, a kántort akadályoztatása esetén díj nélkül helyettesíteni. Zenében jártasok előnyben részesülnek. Fölserelt kérvények *április hó 13-ig ft. Skaupil József* pléb. úrhoz küldendők. Frick György, iskolaszéki jegyző. 102 1-1

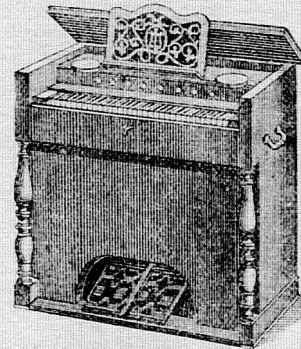
Ajánlat. Tanítói állást keres harmadéves képezés. Működési bizonyítványokkal. O. gonálásban jártas. *Németh István, Gyulajovánca* (Tolnamegye). 99 1-1

Ajánlat. Csikmegyében a jövő tanévre óh. ajánlók állást nyerni. Ajánlatok kéretnek róm. kath. tanító cím alatt *Marosvásárhelyre, poste restante.* 101 1-2

Alapított 1827-ben.

Neusser K. orgona- és harmoniumgyára

Neutitschein, Morvaország.

~~~~~

A legjobb rendszerű pneumatikus kup-szekrények.

Szolid kivitel, mérsékelt árak.

Kitűnő bizonyítványok.

~~~~~
103 1-10

* Népies bucsuztatók. *

300 oldal, hangjegy- Irta: **Pintér Miklós.**
melléklettel.

Megrendelhető Makón. Ára 3 kor.

96 2-4

GÉPEKKEL BERENDEZETT ORGONAÉPÍTÉSI MŰINTÉZET.

175 1-52

Rieger Testvérek

Budapest, Garay-utca 48. sz.

Rieger Testvérek Jägerndorf (Osztr.-Szilézia) cs. és kir. udv. oronagyarnának főkja. Legolcsóbb árakon Kiváló légnomású (pneumatik) orgonákat szállítanak.